

Tečaj III. V četrtek 18. malega serpana (julija) 1850. **List 29.**

Nenavadna ljubezen do deržave.

(Zgodba.)

Nekega dne, ko je svetli cesar Franc v svojem glavnem mestu Dunaju slehernega podložnika kako prošnjo imajočega slišati blagovolil, pride tudi neki kmet v cesarjev dvor. Ker se je bil pa nekoliko zakasnil, ni dobil pismenega dovoljenja, pred cesarja stopiti, in siromak je čakal, dokler se niso vsi drugi izverstili. Na zadnje mu vendar eden dvornih služabnikov reče: Kaj bi Vi radi, dobri starček? S svetlim cesarjem bi rad govoril, mu kmet odgovori. — Ali imate prošnjo spisano? ga vpraša dvornik. — Ni mi je treba, odgovori kmet. — Pač, dragi moj prijatelj! pravi dvornik, ali ne veste, da je prepovedano, koga pred prestol dopeljati, kateri nima pismenega dovoljenja in pismene prošnje sabo? — To zna vse biti, oporeče kmet; ali ta prepoved zadeva le Dunajčane, nas priprostih kmetov pa ne, ker nam ni bilo nikoli kaj takega naznanjenega; bodite tedaj tako dobri, zlahtni gospod! in napovejte me našemu dobremu očetu. Dvornik zverši starčku vsaj voljo, in pri tej priči ga Franc pozove.

Kmet s svetim strahom pristopi. Viditi pa na cesarjevem obrazu milo vtisnjeno skerb za blagostanje

svojih podložnikov, reče: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Slišal sim, da mislijo Francozi naše cesarstvo od konca do kraja prekucnuti, in da mislite, presvetli cesar! vse stroške z navadnimi dohodki poplačati, nehoteč bojnega davka nam nakladati, ako nebi dobrovoljno kaj pridjali. Zato sim mislil, mi kmetje smo imeli, hvala Bogu, dosti dobro letino, zimski sadež tudi dobro kaže, da se nam ni prihodnjega leta bati; toraj sim nekoliko denarja poiskal in prinesil, ako bi svetli cesar vzeti blagovolili. Nato izvleče rejeno mošnico in jo sprazne pred cesarja na mizo. Bilo je v samem zlatu tisuč (1000) goldinarjev. Franc to viditi začudivši se reče: Dragi starček! to je preveč, Vas bode bolelo, toliko denarjev podariti. Ali kmet: Ako bi bila taka, jih nebi bil prinesil. — Jako me veseli, povzame zdaj cesar, da se po kmetih taka ljubezen do domovine najde; zato se vam pa ne le v imenu predrage domovine serčno zahvalim, temuč Vam tudi obečam, da se bode Vaš dar koristno obernul. Ali imate, govori Franc nadalje, kakovo pismo ali prošnjo, da jo poterdim, in Vaše ime spoznam, ga po časopisih razglasiti. — O tega pa ne, reče kmet. — Pač, veli Franc, Vi blagosserčno mislite, ali očitno oznanilo Vašega blagega dela bode Vam in Vašej rodovini v veliko čast, drugim pa v izgled, in . . . . — Kmet pa cesarju berž v besedo seže, rekoč: Lepo in serčno Vas zahvalim, premilostljivi oče! za vse to nič ne maram; ni sila, da svet zna. — Pa vsaj svojega pridevka mi ne bodejte tajili? — Ne zamerite, presvetli cesar! svojega imena povedati pa nečem. — Vsaj vás, kjer prebivate? — Tudi tega ne, odreče kmet, ako nama Bog zdravje da, se bódeva danes leto spet vidila. — Vzdigne klobuk od tal in gre priklanjevaje se, rekoč: Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Zatem pa cesar hitro vkaže, da gresta dva služabnika za kmetom, in, ako bi bilo mogoče, njegovo ime, ali vsaj njegovo prebivališče zvesta. Ta, skrivaj mu sledeča, se pogovarjata, kako da bi ga mogla prekanuti, in cesarju voljo dopolniti. Eden jo po stezi

vreže, da bi kmeta prebitel; primeri se pa, da se srečata. Služabnik delaje se, kakor da bi ga že od nekaj poznal, nagovori kmeta: „Dober dan, oče! kaj pa Vi tukaj delate? kako je kaj doma?“ Ko mu kmet odgovori, se vdari cesarjev služabnik po čelu, rekoč: „Na, Vašega imena se pa zdaj kar ne morem domisliti; kako Vam že pravijo?“ „„Svojega imena prijatel Vam pa ne morem povedati, saj ga danes še cesarju nisim hotel.““ Se pozdravita in gresta vsak svojo pot.

Drugi služabnik viditi, da ni prvi nič opravil, ga je hotel do doma nasledovati; ali kmetu se to čudno zdi, da tak človek skrivno za njim hodi, obstane in ga počaka. Ko uni do njega pride, mu reče kmet: Dragi prijatel! jaz sim kmet, zato ni treba, da za menoj pihaš; če pa hočeš biti moj pajdaš, se moraš šmentano spotiti, zakaj še skoraj osem ur hoda imam do doma. Na jimko (šnjof) tobaka, in verni se, bolje in koristneje bode za-te; tako, tako, prijatel! pa ne zameri priprostemu kmetu. Z Bogom! —

Naj hvale ljudi ne želi,
 Kar roka dobrote deli,
 Je slavno, kar desna podá,
 Da leva ne vidi, ne zná;
 Zgubljeno ne boj se, ne bo,
 Zna božje in vidi oko;
 Nič svetove hvale za dar
 Ni bistrovidečemu mar.

J. Obalo.

Naglotisnica bukvtiskarska.

Naglotisnica, s ktero bukve natiskujejo, je skoraj vsa železna, kakšnih 8 do 10 čevljev dolga, 4 čevlje ši-roka, in stoji na tleh. Na desnej strani ima dve kolesi, eno visokeje od moža, eno manjše. Človek, ali sopar goni večje kolo, to s pomočjo širokega jermena imenovano manjše, in to premakuje voziček, ki se pod naglotisnico s pismenkami v stranicah na sebi, sem ter tje vozi, in še več drugih delov. — V poprek ležečem koriticu zgoraj na sprednjem koncu naglotisnice se vidi tiskarsko,

iz žužovine (kiresa) in lanenega olja narejeno črnilo. Ob črnilo se pervo, železno vreteno brusí, in se počernjuje. Do tega vretena vstaja drugo mehko, iz sladkorice in kleja (ali lima) narejeno vretenice, se ga dotikuje, mu črnilo jemlje, ter ga tretjemu vretenu pod seboj nosi. Ob tretje vreteno, po katerem dve drugi vretenici črnilo enakomérno razširjate, se brusite zdolaj spet dve mehki vreteni, in se tako tudi črnila zadobavljate. Tik pod tema vretenoma pa teka neprestano sem in tje imenovani voziček s postavljenimi pismenkami, katerih se tedaj črnilo prime, kolikokrat pod spodnjima vretenoma zdercé.

Dokler se pismenke v oklepu pod vreteni od konca do konca prevažajo, deva natiskar na četerto, naj večje vreteno popir, vsako polo posebej, ki jo vreteno s svojimi prijemali (Greifer) zagrabi, pod-se zasuče, na počernjene pismenke pritisne, in takó natisnjeno pôlo s pomočjo dveh trakov pri zadnjem koncu izpod sebe prestrezavcu v roke verže. Tako gre pôla za pôlo. Sedeči prestrezavec komaj eno pôlo prestreže, ga že druga čaka — tako hitro naglotisnica natiskuje. Kadar so vse pôle na enej strani natisnjene, morajo še enkrat v naglotisnico, da se še druga stran natisne.

Naj novejše naglotisnice imajo na strani vretén peden široko okroglo položestvko (Bogenzähler), ki s svojimi kazali, kakor ura, natanko kaže, koliko pôl (Bogen), bukev (Buch), ali skladov (Riefs) da je že natisnjenih. Taka naglotisnica, s kakoršno se tudi Védež natiskuje, velja po 3000 goldinarjev srebra.

Zdaj pa premislite, mladi braveci! dobiček, ki ga je najdba bukvoštva človeškemu rodu zastran vednosti prinesla! Bukve, ki so nekđaj pisane po 10, 20 fl. veljale, se dobe zdaj po 10, 20 krajcarčkov, da si jih vsak berač lahko omisli. Koliko hitreje se tedaj prvič zavoljo nizke cene, drugič zavoljo naglosti natisovanja vednosti plodé, in ljudém glave bistré! Koliko manj šol, koliko več sirovih ljudi tedaj bi bilo na svetu, ko nebi bilo bukvoštvo

znajdeno. Zares najdba bukve in druge spise natiskávati je naj imenitniša, naj koristniša izmed vsih! J. N.

Glavosèk *) brez nevarnosti, pa brez copernije.

Prédpretekli teden je, kakor je Vedéževim bravcem že znano, v Ljubljani v čararskih igrah najden umetnik nekemu fantičku brez nevarnosti in brez copernije glavo odsekal. „Brez copernije to ni mogoče“, slišim praznoverce prerekovati, „taki ljudje so s peklensko hudobo v zavezi, ki jim gledavce preslepiti pomaga, da drugači vidijo, kakor se res godi.“ — Naj Védež popred pové, kako se je ta reč na videz godila, nato jo bode po objubi poslednjega lista še le razjasnil.

Umetnik pripelje kakih 12 let starega fantička k veliki mizi do tal z zelenim suknom pregernjenej. „Temu fantu, pravi, bodem zdaj vpricho vsih glavo brez vse nevarnosti odsekal. Poglejte, reče nadalje, da nimam pod mizo nobene posebne priprave,“ in prizdigne nekoliko pri enem koncu zeleno sukno. Nato zaveže serčnemu fantičku z belo ruto oči in vso glavo, ga položi na trebuh po dolgem na mizo, in prime meč. Nekatere je že zona obhajala. Umetnik pa zamahne, meni nič, tebi nič, da miza zaropoče, zagrabi fantovo glavo z obema rokama, in jo . . . dene na stran kakšna dva čevlja od trupla v belej ruti zavito na mizo. „Kdor ne verjame, da je glava res odsekana, reče gledavcem, naj se potrudi bliže pristopiti, in se z lastnimi očmi prepričati.“ Gredo zaporedoma štirje gospodje, in glej čudo! glava na mizi na medeninastem (mesingastem) plosčičku stoječa, pa nekervava, je res kakor človeška, in potip jih prepriča, da je res mesena, — oči, nos, usta, koža — vse je, kakor pri živem človeku, in na strani leži truplo brez glave. Vem spoštovani gledavci! spregovori zdaj umetnik, da že komaj čakate, kako

*) Glavosèk (Enthauptung) v Metliškej okolici navadna beseda. Eni pišejo tudi „obglavljenje.“

da bodem fantu glavo spet pritaknul. To me čisto nič ne skerbí. Poglejte, (prizdigne sukno, s katerim je bila miza do tal pregernjena) dva fanta imam tukaj, enega sim vam pokazal, eden pa pod mizo tiči. Miza ima zgoraj dve luknji. Z mečem sim bil le nekoliko po mizi vdaril, fantovega vrata pa nisim kar nič ranil. Na videz glavo od vrata jemaje, sim jo le skozi mizino luknjo pod mizo potisnul, in le prazno belo ruto, pod katero je bil terd popir, da se ni zgnila, sim bil fantu z glave snel in nad drugo mizino luknjo prestavil. Iz daleč se ni vidilo, da sim prazno ruto prestavil. Skozi to luknjo je nato hitro pod mizo skriti fant v imenovano ruto svojo glavo pomolil. Preiskovavci se toraj niso mogli prečuditi, pravo človeško glavo odsekano viditi, ker niso vedli, da je glava drugega fanta. Ploščiček nad luknjo je bil ravno toliko na sredi izrezan, da je šla glava skritega fantiča skozi, in viditi je bilo, kakor da bi odsekana glava na ploščičku stala. — Pri tej priči izmuza do zdaj kakor mertev na mizi ležeči fant skrito glavo izpod mize, in odide vesel in zdrav s svojim podmiznim pajdašem.

Velik smeh je sledil temu kratkočasnemu razjasnjenju; mi se pa smejmo zdaj tistem, ki v svojej nevednosti od čudnega preslepljenja s pomočjo celo peklenškega duha bledejo. Ha, ha, ha!

P a s t i r.

(Prilika.)

Na lepem travniku blizu vode je fantič kravico pasel. Tikoma je bil lep vertec, v njem je stalo lepo češnjevo drevo, na katerem je bilo polno rudečih češenj, ki so lepo po vejah bangljale. — Fantič zrele češnje zapazi, in bolj ko jih gleda, lepše se mu zdé, bolj ga mika po njih. Ko se okoli sebe ozre, in nobenega tam ne vidi, odpre počasi léso, skoči v vertec in spleza naglo na češnjico. Ko je bila lésa odperta, skoči tudi kravica za fantičem v lepi zeleni vertec. Vse, kar je bilo lepega in

mladega, cvetlice, drevesica in zeljice je hitro pohlavstala. Fantek to viditi plane ves tegoten z drevesa, popade kol in mlati ubogo kravico brez vsmiljenja. Kmetič, ki je pred od strani gledal, skoči zdaj bliže, in začne paglávca s palico tudi po herbtu nažigati. Ali je dobro? ali je dobro? praša fantiča, ko sta po vertu plesala. Ali krava bolj zasluži tepena biti, ali ti, ki se za varha živini dan? Oba sta v škodi bila! — Fantič se je komaj za to pot odlekel, v drugo mu pa zdaj nikoli več na misel ni prišlo, da bi bil šel na česnjico.

Taka, kakoršna se je našemu pastirčku pripetila, se godi marsikteremu človeku; drugih ljudi pregreške vidi, jih graja in celo kaznuje zato, če ima oblast do njih; svojih, ravno tistih pa je slep.

A. Praprotnik.

Kratka slovnica slovenskega jezika.

§. 15. Prilog.

Prilog je beseda, ki se imenu prilaga, da nam nje-gove kákosti ali lastnosti pové, in pride za odgovor na vprašanje, kak, a, o? kakšen, šna, šno? ali kakov, a, o? n. p. črnega konja ima, otrok je pobožen.

Slovenski prilog ima za vsak spol svojo končnico: za moškega *i*, za ženskega *a*, za srednjega *o*, n. p. zdravi mož, zdrava žena, zdravo dekle, — in se tako sklanja:

Edinobroj.

Moški spol.

Ženski spol.

Srednji spol.

1. lep- (i)

lep-a

lep-o

2. lep-ega

lep-e

lep-ega

3. lep-emu

lep-i (ej)

lep-emu

4. lep- (ega)

lep-o

lep-o

5. (pri) lep-em

lep-i (ej)

lep-em

6. (z) lep-im

lep-o

lep-im

Dvobroj.

1. lep-a

lep-i (e)

lep-i

2. lep-ih

lep-ih

lep-ih

3. lep-ima

lep-ima

lep-ima

4. lep-a	lep-i (e)	lep-i
5. (pri) lep-ih	lep-ih	lep-ih
6. (z) lep-ima	lep-ima	lep-ima
<i>Višebroj.</i>		
1. lep-i	lep-e	lep-a
2. lep-ih	lep-ih	lep-ih
3. lep-im	lep-im	lep-im
4. lep-e	lep-e	lep-a
5. (pri) lep-ih	lep-ih	lep-ih
6. (z) lep-imi	lep-imi	lep-imi.

(Dalje sledi.)

Slovenska Bčela.

1. t. m. je začela izhajati, in bode pri gosp. F. Kleinmajerju v Celovcu v mesečnih zvezkih (po 2 pōli z doklado) izhajala „Slovenska Bčela“, podučen in kratkočasen list za odrasčene, ki jo vreduje gosp. Ant. Janežič. Pervi zvezek, kteremu je bila 1. pōla Majarjevega spisovnika (schriftl. Aufsätze) priložena, se nam je prav dopal. Ker je tak časnik Slovincem zares silno potreben, ga priporočimo iz serca radi vsim domorodcem in domorodkinjam. Po pošti velja za pol leta z dokladami vred 1 fl. 30 kr., za četert 45 kr. sr.

Vredništvo.

Zastavica.

Kakšna je to reč? V hlevu je, v hiši ne, v pēti je, v glavi ne, v srebru je, v zlatu ne, revež vsak jo ima, bogatin je nima, vsaki kmet jo ima, ali kralj je nima, vsak berač jo ima, ali Bog je nima.

Šanka: Čerka e.

Slovensko-ilirski slovník.

<i>Dedič</i> (namesto „ <i>érb</i> “), baštínik, odvéetak.	<i>Déklin</i> , a, o, deklin, a, o.
<i>Dédina</i> ali <i>dednina</i> , (namesto „ <i>érbšina</i> “), dēdovina, dēdinstvo.	<i>Déklna</i> , dēvojka, mōma.
<i>Dédovati</i> , dēdovati.	<i>Dél</i> , děl, dio.
<i>Dékla</i> , dēkla.	<i>Délavnica</i> , dēlárnica.
<i>Deklé</i> , <i>deklič</i> , dēvojka.	<i>Délati</i> , dēlati, ráditi, pōslovati.
<i>Déklica</i> , dēvojčica.	<i>Délavec</i> , radnik, poslenik.
	<i>Délaven</i> , raden, poslen.
	<i>Délavka</i> , rádница, pōslenica.
	<i>Délavnik</i> , dēlatnik.

Založnica **Hozalija Eger**. — Odgovorni vrednik **J. Navratil**.

V Ljubljani.